

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2018. gada 6. aprīlī

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Gunārs Kusiņš, tiesneši Jānis Neimanis un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 37/2018),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Mārupes novada domes 2017. gada 30. augusta saistošo noteikumu Nr. 24/2017 „Lokālpilnojumā Mārupes un Tīraines ciemu ielu tīkla un sarkano līniju precizēšanai, ietverot priekšlikumus atsevišķu zemes vienību funkcionālā zonējuma grozīšanai, Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi un Grafiskā daļa” (turpmāk – Noteikumi Nr. 24/2017) 1.2. punktu, ciktāl tas nekustamajā īpašumā (nosaukums) nosaka īpašuma tiesību ierobežojumu – teritoriju ar īpašiem izmantošanas noteikumiem, (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. un 105. pantam.

2. Ar Noteikumiem Nr. 24/2017 apstiprinātais lokālpilnojums precizē Mārupes un Tīraines ciemu ielu tīklu un sarkanās līnijas, kā arī groza atsevišķu zemes vienību funkcionālo zonējumu.

Saskaņā ar Noteikumu Nr. 24/2017 1.2. punktu lokālpilnojums ietver grafisko daļu – ielu sarkanās līnijas un citas aizsargjoslas, kā arī apgrūtinās teritorijas un teritorijas ar īpašiem noteikumiem.

Oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” 2017. gada 15. septembrī publicēts paziņojums par lokālpilnojumuma apstiprināšanu ar saistošajiem noteikumiem.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Pieteikumā ir apstrīdēta pašvaldības saistošo noteikumu normas atbilstība Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu par Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktā paredzētās lietas ierosināšanu var iesniegt tai noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir Mārupes novada iedzīvotājs, nekustamā īpašuma (nosaukums), Mārupes novadā īpašnieks, kura īpašumam ar apstrīdēto normu noteikts īpašuma tiesību ierobežojums – teritorija ar īpašiem izmantošanas noteikumiem. Proti, teritorija, kas nepieciešama ciema ielu, krustojumu vai laukumu izbūvei.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņam Satversmes 105. pantā paredzētās tiesības uz īpašumu. Tās pieņemšanā esot pārkāpti vairāki no Satversmes 1. panta izrietoši tiesiskas valsts principi – tiesiskās palāvības princips, tiesiskās drošības princips, patvaļas aizlieguma un

valsts lēmuma pamatojuma pienākuma princips, procesuālā taisnīguma princips un labas pārvaldības princips.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.³ panta otro daļu pieteikumu par lietas ierosināšanu attiecībā uz vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu vai lokālpilnojumu Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc attiecīgo saistošo noteikumu spēkā stāšanās dienas. Persona pieteikumu par lietas ierosināšanu var iesniegt, ievērojot Teritorijas attīstības plānošanas likumā noteikto teritorijas plānojuma vai lokālpilnojuma pārsūdzēšanas kārtību.

Noteikumi Nr. 24/2017 ir izstrādāti, atsaucoties uz Teritorijas attīstības plānošanas likumu, un ir stājušies spēkā 2017. gada 16. septembrī, proti, nākamajā dienā pēc paziņojuma par to apstiprināšanu publicēšanas oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” (sk. „Latvijas Vēstnesis”, 2017. gada 15. septembris, Nr. 184 (6011), oficiālās publikācijas Nr. 2017/184.TP1). Pieteikuma iesniedzējs Teritorijas attīstības plānošanas likuma 27. panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā 2017. gada 7. novembrī ir vērsies ar iesniegumu pie vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra, kurš secinājis, ka nav pamata apturēt Noteikumu Nr. 24/2017 darbību.

Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2018. gada 6. martā. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējs ir ievērojis likumā noteikto termiņu un kārtību pieteikuma iesniegšanai.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.³ panta otrās daļas prasībām.

7. Konstitucionālajai sūdzībai par pašvaldības lokālpilnojumu jāatbilst arī pārējām prasībām, kas noteiktas Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums, proti, jāpamato apstrīdētās normas neatbilstība augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota konkrētās apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiskā spēka tiesību normai.

7.1. Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. pantam, jo nesamērīgi ierobežo Pieteikuma iesniedzēja tiesības uz īpašumu.

Pamattiesību ierobežojums neesot noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, jo Mārupes novada dome neesot ievērojusi likumā paredzēto lokālplānojuma izstrādes un pieņemšanas procedūru. Teritorijas plānošanas procesā neesot ievēroti arī vairāki no Satversmes 1. panta izrietošie tiesiskas valsts principi, jo Noteikumi Nr. 24/2017 neesot pietiekami skaidri, īpašumam noteiktā ierobežojuma noteikšana nav pamatota, kā arī lēmuma pieņemšanas procesā Pieteikuma iesniedzējs neesot uzklausīts. Tādējādi esot pārkāpts tiesiskās noteiktības, patvaļas aizlieguma un valsts lēmuma pamatojuma princips, kā arī procesuāla taisnīguma un labas pārvaldības princips.

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka lokālplānojums Teritorijas attīstības plānošanas likuma izpratnē ir normatīvs tiesību akts, kas precizē (detalizē) teritorijas plānojuma noteikumus. Ar lokālplānojumu var grozīt teritorijas plānojumu (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 10. oktobra sprieduma lietā Nr. 2014-04-03 6. punktu*). Pašvaldībai ir plaša rīcības brīvība teritorijas plānojuma satura noteikšanā, tomēr tā ir jāizmanto vienīgi šīs brīvības ārējo robežu ietvaros. Tiesisko ietvaru pareizai rīcības brīvības izmantošanai noteic vispārējie tiesību principi, valsts pārvaldes principi un teritorijas plānošanas principi (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 6. oktobra spriedums lietā Nr. 2016-24-03 8.1. punktu*).

Satversmes tiesai ir pamats atzīt pašvaldības teritorijas plānojumu vai kādu tā daļu par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normām, ja tā secina, ka teritorijas plānošanas procesā ir pieļauti būtiski pārkāpumi. Būtisku pārkāpumu var kvalificēt pēc vairākiem kritērijiem. Pirmkārt, par būtisku uzskatāms teritorijas plānošanas procesa pārkāpums, kura rezultātā pieņemts citāds, nevis tāds lēmums, kāds būtu bijis, ja pārkāpums nebūtu noticis. Otrkārt, ja ir būtiski pārkāptas sabiedrības tiesības piedalīties teritorijas plānošanā. Treškārt, par būtiskiem var tikt atzīti arī citi pārkāpumi šajā procesā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 14. punktu un 2017. gada 6. oktobra sprieduma lietā Nr. 2016-24-03 9. punktu*).

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka, izstrādājot teritorijas plānojumu, pašvaldībai ne vienmēr ir jāvadās no valsts pārvaldes iestāžu atzinumiem vai privātpersonu izteiktajiem priekšlikumiem un iebildumiem. Pašvaldībai tie ir rūpīgi jāizvērtē, bet tā ir tiesīga arī noraidīt viedokli, paredzot citu, lietderīgāku rezultātu. Pašvaldības rīcība, izstrādājot teritorijas plānojumu vai tā grozījumus, neaprobežojas vienīgi ar mehānisku likuma normu vai privātpersonu iesniegumos pausto vēlmju pārņemšanu teritorijas plānojumā. Pašvaldība kā

pamatojumu atļautās (plānotās) izmantošanas grozīšanai var norādīt arī citus argumentus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 secinājumu daļas 5. punktu un 2009. gada 19. novembra sprieduma lietā Nr. 2009-09-03 13. punktu*). Pieteikumā nav pamatots, kādēļ Pieteikuma iesniedzēja izteiktie priekšlikumi un iebildumi ir nozīmīgāki par sabiedrības interesēm konkrētās teritorijas attīstībā.

Pieteikumā sniegta konkrētās situācijas faktisko apstākļu izklāsts, kā arī citēti teritorijas plānošanas jomu regulējošie normatīvie akti. Pieteikumā norādīts, ka Noteikumi Nr. 24/2017 neesot pietiekami skaidri un esot publicēti oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”, pārkāpjot Teritorijas attīstības plānošanas likumā noteikto termiņu. Tomēr pieteikumā nav sniegta juridiskais pamatojums tam, kādēļ šie Pieteikuma iesniedzēja norādītie pārkāpumi pašvaldības lokālplānojuma izstrādāšanā un pieņemšanā ir tik būtiski, kas noveda pie apstrīdētās normas prettiesiskuma.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir piedalījies lokālplānojuma apspriešanā, izteicis iebildumus, ka tā izstrādē ir pārkāptas normatīvo aktu prasības. Savukārt pašvaldība šos iebildumus ir izvērtējusi. Arī Vides un reģionālās attīstības ministrija, izvērtējot Pieteikuma iesniedzēja iesniegumu par lokālplānojuma izstrādē pieļautajiem pārkāpumiem, atzinusi, ka Mārupes novada dome ir izvērtējusi un sniegusi Pieteikuma iesniedzējam atbildi un nav konstatējami tādi būtiski pārkāpumi, kas būtu par pamatu lokālplānojuma atcelšanai. Turklāt Vides un reģionālās attīstības ministrija nav tiesīga pārvērtēt pašvaldības izdarītos lietderības apsvērumus par konkrētu priekšlikumu vērā ņemšanu vai noraidīšanu (*sk. Vides un reģionālās attīstības ministrijas 2017. gada 12. decembra vēstuli Nr. 1-17/9566 „Par lokālplānojumu”*).

7.2. Pieteikumā arī norādīts, ka ar apstrīdēto normu noteiktajam pamattiesību ierobežojumam neesot leģitīms mērķis un tas nav samērīgs ar leģitīmo mērķi.

Satversmes tiesa teritorijas plānošanas jomā par pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi pamatā ir atzinusi citu cilvēku tiesību aizsardzību. Satversmes tiesa norādījusi, ka pašvaldībai ir pienākums savai administratīvajai teritorijai izstrādāt teritorijas plānojumu, kas teritorijas ilgtspējības interesēs citstarp noteic arī konkrēta īpašuma atļauto izmantošanu. Plānošanas mērķis ir veidot ilgtspējīgas sabiedrības nosacījumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2014. gada 10. oktobra sprieduma lietā Nr. 2014-04-03 14. punktu*). Pieteikumā nav pamatots, kādēļ konkrētajā gadījumā pamattiesību ierobežojums nevarētu tikt

noteikts vietējās pašvaldības administratīvās teritorijas ilgtspējīgas attīstības interesēs – citu cilvēku tiesību aizsardzībai.

Pamatojot apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 105. pantam, pieteikuma iesniedzējam ir pienākums norādīt: 1) vai apstrīdētajā normā ir ietverts kāds tiesību ierobežojums, 2) vai šis ierobežojums ir noteikts ar likumu un vai tam ir leģitīms mērķis un 3) vai ierobežojums ir samērīgs ar leģitīmo mērķi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007. gada 8. jūnija sprieduma lietā Nr. 2007-01-01 22. punktu*). Savukārt attiecībā uz pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, pieteikumu iesniedzējam jānorāda, pirmkārt, vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, proti, vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; otrkārt, vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; treškārt, vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 23. punktu*).

Satversmes tiesas praksē atzīts, ka, izvērtējot to, vai leģitīmo mērķi var sasniegt arī saudzējošākā veidā, Satversmes tiesa ņem vērā, ka saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru var sasniegt leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2004-18-0106 secinājumu daļas 19. punktu un 2015. gada 8. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-34-01 18. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs pauž viedokli, ka pamattiesību ierobežojums neesot samērīgs, jo leģitīmo mērķi esot iespējams sasniegt ar citiem, personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Tomēr pieteikumā nav ietverti juridiski argumenti tam, kāpēc ar Pieteikuma iesniedzēja norādītajiem līdzekļiem leģitīmo mērķi būtu iespējams sasniegt tādā pašā kvalitātē. Tāpat Pieteikuma iesniedzējs nav arī ar juridiskiem argumentiem pamatojis, ka labums, ko no apstrīdētās normas iegūst sabiedrība, ir mazāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu.

7.3. Pieteikumā arī norādīts, ka apstrīdētā norma pieņemta, pārkāpjot tiesiskās palāvības principu, jo tā esot pretrunā tai Mārupes novada domes faktiskajai rīcībai un izdotajiem administratīvajiem aktiem, kas bijusi par pamatu Pieteikuma iesniedzēja rīcībai ar nekustamo īpašumu.

Satversmes tiesa, vērtējot, vai ir pārkāpts tiesiskās palāvības princips, noskaidro: 1) vai personai bija tiesības paļauties uz to, ka tiesiskais regulējums netiks mainīts; 2) vai šāda paļaušanās bija saprātīga un pamatota; 3) vai

likumdevējs, atkāpjoties no iepriekšējā tiesiskā regulējuma, bija paredzējis saudzējošu pāreju uz jauno regulējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-12-0103 24. punktu*).

Satversmes tiesa norādījusi, ka tiesisku paļāvību personai var radīt gan administratīvais akts, gan tiesību norma, gan atsevišķos gadījumos arī citāda valsts institūciju rīcība ar pietiekami augstu noteiktības pakāpi. Tiesiskās paļāvības princips nedod pamatu ticēt, ka reiz noteiktā tiesiskā situācija nekad nemainīsies. Tiesiskās paļāvības princips negarantē indivīdam pastāvīgu *status quo*, t.i., nedod tiesības uz pastāvīgu izņēmuma situāciju jaunajā tiesiskajā regulējumā (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 25. oktobra sprieduma lietā Nr. 2004-03-01 9.3. punktu un 2009. gada 26. novembra sprieduma lietā Nr. 2009-08-01 24. punktu*). Pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kādēļ Pieteikuma iesniedzēja paļaušanās uz teritorijas plānojuma tiesiskā regulējuma nemainīgumu būtu vērtējama augstāk nekā sabiedrības ieguvums no Noteikumos Nr. 24/2017 plānotās vietējās pašvaldības administratīvās teritorijas ilgtspējīgas attīstības.

Līdz ar to pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 1. un 105. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 37/2018).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

G. Kusiņš